

Lek en Huibert Kroniek

6e jaargang nr. 3, augustus 2004

Periodiek van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop

VERENIGING HISTORISCH LEXMOND EN HEI- EN BOEICOP

opgericht 14 oktober 1998

Beschermheer	Dr. M. Bijleveld van Lexmond
Bestuur	W. van Zijderveld, voorzitter L.P. Kleppe, secretaris J.L.E. Bassa-de Jong, penningm. H. de With, vice-voorzitter W. Chaigneau J.A. Schaafsma S. de Ridder
Secretariaat	L.P. Kleppe Nieuwe Rijksweg 64 4128 BN Lexmond e-mail: l.p.kleppe@planet.nl
Ledenadministratie	J.L.E. Bassa-de Jong Huibertweg 2 4126 RA Hei- en Boeicop tel. 0345-599853
Redactie Lek en Huibert Kroniek	A. Doeland J.P. de Leeuw S. de Ridder e-mail: ridders@wanadoo.nl

CONTRIBUTIE 2004

Rekeningnummer:
3360.32.587

Leden	€ 13,00
Steunleden	€ 6,00
Buitenleden	€ 19,00

ACTIVITEITEN AGENDA:

za. 28 aug.	Jaarmarkt Lexmond. Aanwezig met kraam
za. 2 okt.	Excursie Echt, Stevensweerd, Roermond
di. 12 okt.	Dialezing over hondenkarren door B. Willemen

VAN DE VOORZITTER

W. van Zijderveld

In de afgelopen vakantieperiode hebt u na de Coopmarkt in Hei- en Boeicop, waar wij met een stand aanwezig waren, niet veel meer van onze vereniging gemerkt. Dat wil niet zeggen dat er niets is gebeurd. Zo zijn de voorbereidingen voor de heruitgave van Recht en Slecht gewoon doorgedaan, alhoewel door enige tegenslag het werk niet zo snel vorderde als we hadden gewild. Toch hopen we dit najaar het boek te kunnen uitgeven.

Het programma voor het komende najaar is ook reeds bekend. We beginnen met een stand op de Lexmondse jaarmarkt, die gehouden wordt op zaterdag 28 augustus 2004. De bezetting van de kraam is nog niet rond. Hebt u zin om samen met anderen de kraam twee uur te bemannen/bevrouwen? Geeft u zich dan bij mij op.

De najaarsexcursie wordt gehouden op zaterdag 2 oktober. 's Morgens bezoeken wij het Cisterciënzer klooster in Echt, de lunch wordt gebruikt in het vestingstadje Stevensweerd en 's middags volgt een rondwandeling door Roermond.

Op dinsdag 12 oktober wordt in het Dorpshuis Kortenhoeve de dialezing 'Met hond en hondenkar terug in de historie' gehouden door de heer B. Willemen uit Rijen, een specialist op dit gebied. Ook hier in de regio waren hondenkarren in gebruik en de ouderen onder ons zullen zich deze zeker herinneren. Het belooft een interessante lezing te worden.

Op woensdag 8 december hoopt de heer H.A. van Dijk uit Papendrecht een dialezing te geven over 'Eendenkooien en boerenleven' in Internos te Hei- en Boeicop. Misschien herinnert u zich de heer Van Dijk nog, hij heeft de succesvolle lezing over de griendcultuur gegeven.

Over al deze activiteiten krijgt u uiteraard nog een aparte convocatie. Het bestuur hoopt dat u met de excursie mee zult gaan en zij hoopt u ook op de lezingen te ontmoeten.

O ja, heeft u nog kopij voor de Lek en Huibert Kroniek?

=====

SCHUTTERS Gilde

H. de With

Dit keer het laatste proces-verbaal dat is opgetekend in de ordonantien van Lexmond-Lakerveld en Achthoven over de afhandeling van de begrafenisleden in het bezit van de Schutters welke aan de gemeente moesten worden overgedragen. Lang heeft men geprobeerd om daar onderuit te komen met o.a. vertragingstaktieken, maar niets hielp. Leest U zelf maar.

Wel is het zo dat nog vele jaren later men nog spreekt en schrijft over de schutters en men daarvoor nog wordt ingeschreven. Geen wonder, ook dit was een diep geworteld gebeuren. Dat is wel te begrijpen, want in 1394 dus nu 610 jaren geleden trok het schuttersgilde al naar Doornik in België om deel te nemen aan de daar gehouden kruisboog- en voetboogwedstrijden.

PROCES-VERBAAL betrekkelijk de afgifte en overneming der Begrafenisleden.

Ten gevolge van het besluit van Z. M. den Koning der Nederlanden, in dato 13 Mei 1815, N°. 16. bij hetwelk het bestaan hebbende Schutterkorps te Lexmond als ontbonden is beschouwd en aan de Leden vrijgelaten, om ten opzichte van de bezittingen en inkomsten van dat ontbonden Korps zoodanig voorstel te doen, als zij meest gepast zullen oordeelen, als mede ten gevolge van het besluit van de Ed. Groot Achtb. Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, in dato 6 Junij 1817 N^o. $\frac{1008}{16}$ waarbij het provenue der goederen van de ontbondene Schutterij, op de begrooting over 1817 in ontvang is geadmitteerd, in de veronderstelling, dat het daarvan aan Z. M. gedane voorstel zal geëprobeerd worden.

Hebben wij Schout en Asfesforen van Lexmond, Achthoven en Lakerveld, herhaaldelijk de gewezenen Officieren dier ontbondene Schutterij, aangezocht, om 1°. ten aanzien van de bewaring der Begrafeniskleeden, en 2°. ten aanzien van een Tarief voor het verhuren, welk een en ander onder de bezittingen en inkomsten dier Schutterij hebben behoort, onder approbatie van het Gouvernement, de noodige arrangementen daar te stellen.

Aan welke herhaalde aanvraag bij voortdoring onder allerlei frivole prentzen niet zijnde voldaan, en tevens in aanmerking nemende, dat omtrent het provifioneel genot der inkomsten van deze Begrafeniskleeden, ten behoeve der Gemeente, het zij dan al of niet met concurrentie der vorige bezitters, voorschreeve bepalingen, ter bevordering eener ordelijke administratie behooren te worden vastgesteld, hebben wij al verder dezelve Officieren voor ons ontboden en voor de laatstemaal derzelve medewerking ter zake voorschreeve ingeroepen.

Dat zij op heden voor ons zijnde gecompareerd, hebben gedifficulteerd daarin te treden. Waaron wij naar aanleiding van Art. 38. 1° alinea van het Reglement op het platte Land in Holland, en met mede weten van den Heer Officier der Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te Gorinchem, den Dorpsbode JOHANNES HEYKOP hebben geauthoriseerd, om dezelve kleeden ten huize van EWOUDE VAN ZESSEN en JAN HENGEVELD, alhier, onder welke zij berustende zijn, over te nemen en af te vragen.

Dat vervolgens aan gem. Bode, zoodanig als zulks door hem aan ons is gerapporteerd, de Begrafeniskleeden zijnde afgegeven, te weten:

Ten huize van EWOUDE VAN ZESSEN, twee goede kleeden en een gemeene dito.

En ten huize van JAN HENGEVELD, twee goede kleeden en twee gemeene dito, en alzoo te zamen zeven kleeden.

Hebben wij denzelven gelast, om, in zijne relatie als Lijkbidder dezer Gemeente, dezelve onder zijne bewaring, opzigt en directie te nemen en te houden, mitsgaders onder approbatie van de Ed. Gr. Achtb. Heeren Gedeputeerde

Staten van Zuid-Holland, welke met toezending van een dubbeld van dit Proces-Verbaal zal worden verzocht, gearresteerd, dat voor het gebruik derzelve Begrafeniskleeden, telkens aan handen en ten kantore van den Ontvanger der Gemeente zal worden voldaan:

Voor het beste kleed, eene fomma van twee Guldens.

Voor het tweede kleed, eene fomma van ééne Gulden en vijftig Cents.

En voor het gewone kleed ééne Gulden. De Armen vrij.

Van al hetwelk dit Proces-Verbaal in triplo is opgemaakt, ten einde te worden verzonden, ten fine voorz. aan Heeren Gedeputeerde Staten voorn., als mede ten fine van kennisgeving aan den Heer Officier bij de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te Gorinchem, en ondertekend bij Schout en Asfesforen van Lexmond, Achthoven en Lakerveld, dezen 18 September 1817.

(get.) E. J. MECIMA, Schout. JAN VEEN,
G. H. VAN DOMPSELER, Asfesforen.

(lager staat)

Geapprobeerd het in dit Proces-Verbaal vermelde Tarief bij dispositie van H. Ed. Gr. Achtb. de Heeren Gedep. Staten van Zuid-Holland, d. d. 26 Sept. 1817. N°. 36.

De Gedep. Staten voorn.

(get.) VAN LEYDEN.

Ter Ordonnantie van dezelve.

(get.) J. v. D. SLEYDEN.

=====

TOEN EN NU

W. van Zijderveld

Toen het deel van de A-27 Lexmond-Vianen nog niet gereed was, ging al het noord-zuid verkeer over de A-227.

In het voorjaar van 2003 verscheen deze rotonde.

=====

DE VEEZIEKTE VAN 1865/67

W. van Zijderveld

DE EERSTE GOLF VAN DE VEEZIEKTE

Inleiding

In de 'Lek en Huibert Kroniek' van augustus 2001 is een artikel opgenomen, geschreven door Joh. de With, dat voornamelijk handelde over de veetyphus in Hei- en Boeicop gedurende de jaren 1865-1867. In het gemeentearchief van Hei- en Boeicop waren hierover helaas weinig gegevens te vinden. In het Lexmondse archief bevindt zich echter een rapport¹, geschreven door de Lexmondse burgemeester W.N.J. van Slijpe, dat over hetzelfde onderwerp gaat en vooral veel informatie oplevert over de epidemie in Lexmond. Hieruit blijkt dat er veel overeenkomsten waren met de mond- en klauwzeerepidemie die in het voorjaar van 2001 heerste. Ook toen was Engeland in het spel, alleen werd de veeziekte in 1865 vanuit Nederland naar dat land geëxporteerd. In 2001 ging dat net andersom.

Het internationale vervoer van beesten, het wel of niet afmaken van zieke en gezonde dieren, het verbod op veemarkten, hoge straffen en verouderde wetgeving kwamen toen ook voor.

Er werden wetten van kracht verklaard die nog van vóór de Franse tijd (1791) stamden of die tijdens de Franse tijd waren ingevoerd (in 1799 en 1810). Deze verouderde wetgeving was niet berekend op zo'n veeziekte-epidemie. Dat was ook in 2001 het geval. Met een versnipperde regelgeving en nieuwe wetgeving werd in beide gevallen geprobeerd de veeziekte te bestrijden.

De diergeneeskunde stond in die dagen op een veel lager peil dan tegenwoordig, waardoor ook de voorgestelde maatregelen vaak tekort schoten. De ziekte kwam in 1865/67 hoofdzakelijk voor in de provincies Zuid- en Noord Holland en Utrecht.

Lexmond kwam er nog goed van af, maar leed toch behoorlijke schade.

In dezelfde tijd heerste in Nederland ook de cholera. In Vianen² stierven in 1866 hieraan 17 personen en 36 in 1867. Over Lexmond

zijn geen gegevens bekend, maar ook hier zal de cholera zijn tol hebben geëist. Dit kwam nog bovenop de ellende die de veeziekte veroorzaakte.

De veeziekte, veepest, runderpest of veetyphus

De veeziekte, die in die tijd veelal veetyphus werd genoemd, kreeg ook de naam vee- of runderpest (pestis bovina). Varkens en schapen konden ook worden aangetast, zodat de naam veetyphus of veepest de ziekte het beste weergaf. Deze besmettelijke virusziekte is nu in Europa uitgeroeid, maar komt in Afrika nog regelmatig voor. Na een incubatietijd van drie tot veertien dagen krijgt het dier opeens enorme koorts, waarna het binnen enkele dagen zonder verdere duidelijke symptomen doodgaat. Het kwam ook voor dat de dieren een weeklang hoge koorts hadden, zonder zichtbaar ziek te zijn, maar bij afnemende koorts gingen de luchtwegen en het darmkanaal hevig ontsteken, waardoor een stinkende vloeistof uit hun neus kwam, ze het erg benauwd kregen en overvloedige diarree optrad. Hierdoor kregen ze een enorm vochtverlies en stierven vaak na een paar dagen door uitdroging. De beesten die dit overleefden, hadden pas na maanden weer hun oude conditie terug³.

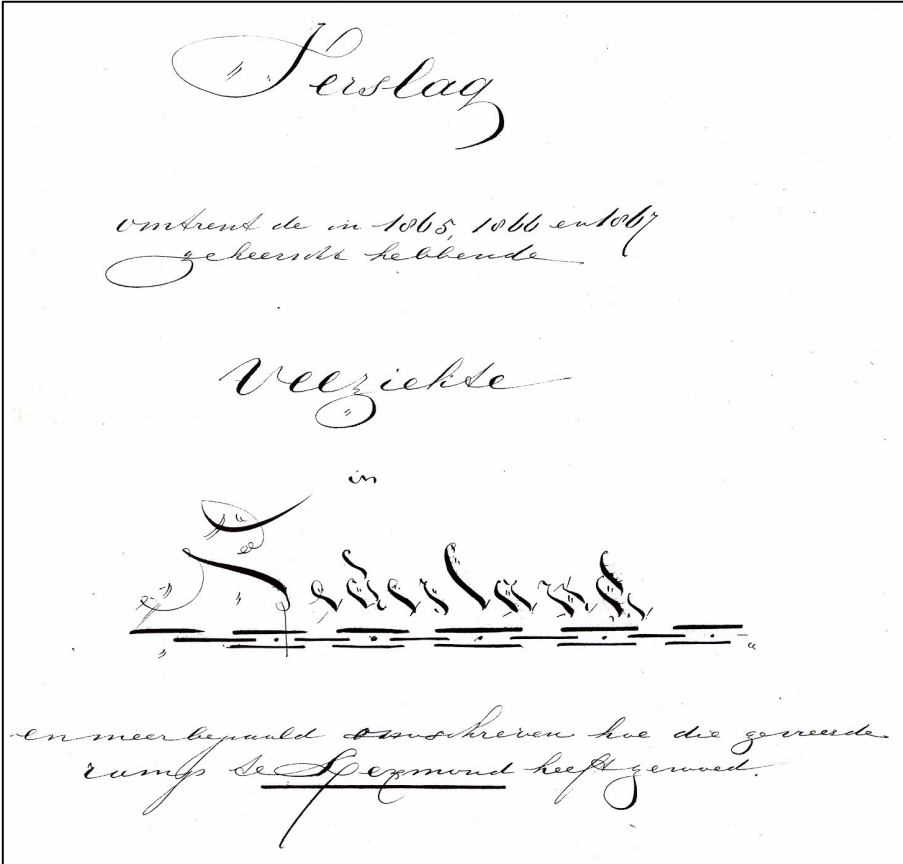
Het verslag dat burgemeester Van Slijpe in 1865/67 maakte van het verloop van de veeziekte vormt de basis van dit artikel en is woordelijk overgenomen (cursief gedrukt). De indeling in paragrafen is toegevoegd. De niet-cursieve aangehaalde tekst komt uit andere bronnen. Begonnen wordt met het eerste tekstdeel van het rapport.

Doel van het rapport

Hoewel de ondergetekende alleen ten doel had om in dit journal verzamelde aantekeningen, met bijvoeging van eenige staten, te bewaren voor het gemeentearchief van Lexmond, omtrent het heerschen der ziekte onder het rundvee, bepaald binnen deze gemeente, zoo vindt hij het toch niet ondoelmatig om in korte trekken den ganschen loop der ziekte in ons vaderland na te gaan, met aanstipping van eenige maatregelen van regeringswege genomen om, zoo mogelijk, die ziekte te bestrijden.

Door deze aantekeningen kan misschien in later jaren menig belangstellende iets putten in het belang dezer gemeente, wanneer onverhoopt wederom een dergelijke ramp Lexmond, of andere

gemeenten, mocht treffen. En mocht het gelukkerwijze daarvoor niet nagelezen behoeven te worden, zal het toch den nakomeling welligt niet geheel onverschillig zijn om eens te kunnen nagaan wat er in deze gewigtige jaren is voorgevallen en hoe er ten dien aanzien hier en elders is gehandeld.

De titelpagina van het rapport van burgemeester Van Slijpe (GAL)

Het begin van de epidemie

In den jare 1864 en 1865 heerschte in Engeland eene ziekte onder het rundvee, welke aldaar groote verwoestingen aanrichtte en den veestapel aldaar met een bijna algeheelen ondergang bedreigde.

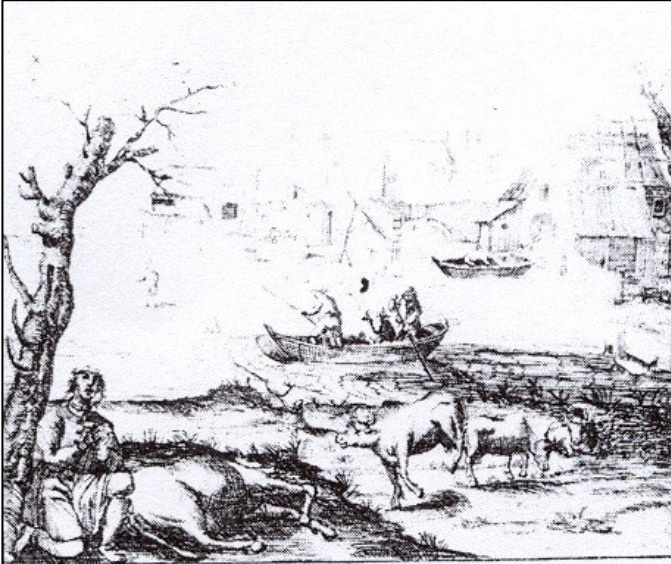
Die ziekte, welke men den naam gaf van Runderpest, maar meer algemeen genoemd werd veethyphus, vertoonde zich in de eerste dagen van augustus 1865 voor de eerste maal ook in Nederland en wel ontdekte men zulks te Ketel, spoedig daarop te Schiedam, Overschie en Vlaardingen, terwijl de verspreiding naar andere gemeenten zeer spoedig daarop volgde.

Blijkens ingesteld onderzoek schijnt het ontstaan der veeziekte in Nederland zijne oorsprong ontleend te hebben door den invoer van ossen, behoorende tot het steppenras, welke dieren alhier werden aangekocht, direct werden verzonden naar Engeland en na eenige dagen vandaar weder zijn teruggezonden, aangezien men beweerde dat de bedoelde ossen besmet waren en dus lijdende aan de veethyphus, in Engeland niet mochten worden ontscheept.

Sommigen beweerden dat de bedoelde ossen in Engeland wel degelijk zijn ontscheept en na eenige dagen daar vertoeft te hebben en zelfs op de markt gebracht te zijn, werden afgewezen en daarom naar Nederland moesten worden teruggevoerd. Hoe dit ook wezen moge, zeker is het dat die ossen afkomstig uit de steppen, alwaar de runderpest inheems is, zich alhier uit Engeland zijn teruggevoerd en dat daarna die vernielende ziekte al spoedig in ons Vaderland eene onrustbarende uitbreiding erlangde (=verkreeg).

Algemene maatregelen

Door de Hooge Regeering en het Gewestelijk bestuur van Zuid-Holland, kennis bekomen hebbende dat de vreeslijke veethyphus op den Nederlandschen bodem was uitgebroken, werd spoedig een onderzoek ingesteld en voorschriften gegeven om, zoo mogelijk, nog de ramp, welke dreigde algemeen te zullen worden, te stuiten en te beteugelen. In de eerste plaats werden de plaatselijke besturen aangeschreven tot eene zeer strenge handhaving van de artikelen 459-462 van het wetboek van strafregt, van 12 februari 1810. Hierin stond dat dieren, waarvan men vermoedde dat ze aan een besmettelijke ziekte leden, opgesloten moesten worden en dat de burgemeester direct moest worden ingelicht. Deden de eigenaren dit niet en brak hierdoor bij anderen de besmettelijke ziekte uit, dan konden ze geldboeten en gevangenisstraffen krijgen, die opliepen tot resp. duizend franken en vijf jaar⁴. Voorts werd sterk aangedrongen om het stelsel van afmaken zoo gestreng mogelijk toe te passen,

DEN KLAGENDEN
H U Y S M A N ,

SChrik Neerland, schrik, op deeze droeve maar,
Die ons in d' ooren klinkt dit eerste van het Jaar;
Is dit 't begin, wat zal het eynd' dan wezen,
Wie zal, ô Christen mensch, aan Gode nooyt volprezen,
Afbidden deze Straf, die zynen Toorn ons zend,
Op dat hy die, helaas! ten goede van ons wend.
Hoe woed het Oorlogs-vuur, in onzer Buuren Landen,
Een ander Oorlogs-vuur komt in ons Land ontbranden
De sterfte onder 't Vee, een voorbood dat de dood,
Ons op de hielen volgt in dezen droeven nood,
Hef dan, ô mensch! met my uw hert en hand tot God,
Op dat hy ons niet zend een nog veel erger lot;
Maar dat wy mogen zien, dat alles weer herleven,
En dat wy Gode dank, en eere daar voor geven.

Gedrukt by ETIENNE ISAAC CAILLAU, Boekver-
koper in de Stilleeg, het derde huys van de Blommart,
en zyn ook te bekomen by den Autheur.

In het verleden werd Nederland enkele malen door de veepest getroffen. Dit gedicht dateert uit vermoedelijk 1745 en geeft aan dat men die epidemie als een straf van God zag. (De Boer enz., p. 26)

aangezien zulk eene toepassing in naburige rijken gunstige resultaten opleverde. Ook in Engeland heeft men dit stelsel later, en vooral in februari en maart 1866, op groote schaal toegepast en, zoo men meent, met goed gevolg. Aanvankelijk konden de gemeentebesturen er wel toe aangeschreven worden, bij wijze van aanbeveling, doch men konde die besturen daartoe niet verplichten, vandaar dat deze maatregel zeer ongelijkmatig werd toegepast en de uitvoering alleen konde geschieden krachtens het tweede hoofdstuk der onteigeningswet van 28 augustus 1851 (Staatsblad No. 125). Daar waar de ziekte voor het eerst in eene nieuwe streek uitbrak en het gemeentebestuur weigerde om de zieke en verdachte dieren te onteigenen, pasten Gedeputeerde Staten der Provincie de wet toe en alzoo werd de afmaking uitgevoerd.

Plaatselijke verordeningen

Bijna algemeen werden er plaatselijke verordeningen vastgesteld, houdende beperkende bepalingen omtrent den in- en doorvoer van rundvee. Ook voor Lexmond werd bij raadsbesluit van 5 september 1865 een dergelijke verordening vastgesteld en terstond afgekondigd om direct in werking te kunnen treden.

Het besluit van 5 september stelde niet zo veel voor. Het bepaalde alleen dat in- en doorvoer slechts mocht plaatsvinden indien de begeleider een briefje van zijn burgemeester had dat zijn vee gezond was. De veldwachter moest toezien op het naleven van deze verordening, maar omdat de veldwachtersplaats vacant was, werden W. Stravers en A. den Zieur met die taak belast⁵.

De regering gaf alleen maar adviezen, maar liet de regelgeving over aan de gemeentebesturen. Op 8 september werd door de Commissaris des Konings het ruim bemeten besmette gebied als volgt aangegeven: binnen de lijn van Katwijk, langs de Kromme Rijn tot Waddinxveen, de Gouwe tot Gouda en vandaar langs de Hollandse IJssel naar Krimpen a/d IJssel, hier vandaan oostwaarts langs de Lek naar Nieuwpoort en vandaar via Ottoland en Goudriaan naar de Giessen. Hierlangs naar Giessendam en verder langs de Merwede naar Dordrecht. Vooral in dit gebied moest eenheid van gemeentelijke regels komen. Vee mocht over deze grens niet worden vervoerd en de grens werd daarom bewaakt door militairen. Verschillende burgemeesters van gemeenten uit de Alblasserwaard

en de Vijfheerenlanden die buiten dit gebied vielen, hielden op 14 september 1865 te Meerkerk een vergadering om na te gaan of ook hier een gemeenschappelijk beleid kon worden gevolgd. Ze waren overeengekomen aan hun gemeenteraden voor te stellen om de invoer te verbieden van 'rund- en wolvee' dat uit de gemeenten Ameide, Noordeloos, Hoogblokland, Arkel en Gorinchem en verder westwaarts kwam. Ook het vee dat over de Lek, de Rijn, de Waal, de Merwede en het Pannerdenskanaal kwam. De Zuider Lekdijk, de Zouwen- en de Bazeldijk enz. zouden door bijvoorbeeld hulp-marechaussees worden afgezet. De kosten daarvan moesten door de gemeenten zelf worden gedragen.

Nog dezelfde dag werd in Lexmond een extra raadsvergadering gehouden. Nadat maar liefst tien brieven van de 'Hooge Regeering' over de veeziekte waren voorgelezen, werd het voorstel aan de raad voorgelegd. Ook na lang praten kon de Lexmondse gemeenteraad niet worden overgehaald die verordening vast te stellen. Alleen werd besloten dat er geen vee meer over de Lek mocht worden aangevoerd. De raad wilde ook niet bijdragen in de algemene kosten voor de bewaking. De meeste raadsleden waren boeren, en deze keken meer naar hun eigen belang op korte termijn dan naar het algemeen belang op lange termijn. Tekenend is een relaas in De Vijfheerenlanden over de 'toestand in gemeenten waar de typhus zich tot enkele gevallen bepaalt.' Hierin staat onder andere: 'De wethouders, waarvan vele vee bezitten, zijn vooral tegen onteigening. Men wil schuilen achter de geldeloosheid van de gemeentekas, maar teruggave der betalingen en voorschotten volgen spoedig, dus dit is het eigenlijke bezwaar niet.' Ook werden de regels door de gemeenten en de veehouders niet altijd nageleefd. Een argument hierbij was: 'en men zegt: het helpt toch niet, het komt van Boven.'

In Meerkerk en Nieuwland was op 15 september wel een verordening op de in- en doorvoer van rund- en wolvee, vlees, huiden, enz. aangenomen. De burgemeester van Meerkerk voelde zich in de steek gelaten door zijn buurgemeenten. Hij was die privé en lokale belangenbehartiging meer dan zat en klaagde de Commissaris des Konings aan over het niet nemen van strenge maatregelen en uitvaardigen van verordeningen. De gemeente Gorcum nam ook rigoureuze maatregelen en besloot op 24

september om voorlopig geen veemarkten meer te houden.

De Commissaris des Konings kon wettelijk echter geen dwingende verordeningen opstellen en schreef daarom op 23 september maar een brief naar Lexmond waarin hij dringend verzocht de verordening alsnog aan te nemen. Hij juichte *het plan ten sterkste toe en zou het zeer bejammeren indien de energie der reeds toegetreden gemeentebesturen moest afstuiten op onverschilligheid*. De gemeenten die dwars lagen waren: Lexmond, Everdingen en Hagestein. Alle andere gemeenten hadden de verordening overgenomen.

Uiteindelijk kwam het erop neer dat, te beginnen bij het Kersbergse veer, langs de Lekdijk over de Zouwendijk en Meerkerk, vandaar over Nieuwland, Leerbroek, Leerdam, Heukelum, Kedichem, Spijk tot Dalem de grens werd gelegd en bewaakt door de plaatselijke veldwachters enz.

Burgemeester Van Slijpe belegde hierna op 27 september weer een extra raadsvergadering. Hij begon met het voorlezen van een brief van de burgemeester van Vianen, waarin deze schreef dat 'indien de bewuste verordening niet wordt aangenomen, alle vee uit de gemeente Lexmond zal worden geweerd.' Van Slijpe verdedigde daarna opnieuw de verordening, maar ondanks zijn pleidooi en dat van de Commissaris des Konings, wilde de raad haar niet vaststellen, 'op de navolgende gronden:

1. Dat de meeste leden gemoedsbezwaren hebben tegen de bedoelde afsluiting;
2. Omdat men het voldoende acht indien de bestaande verordening en andere wettelijke bepalingen streng worden gehandhaafd;
3. Omdat de afsluiting te Nieuwpoort voldoende werkt en er tusschen die plaats en Lexmond geen geval van ziekte aanwezig is, zoodat men een tweede afsluiting bepaald overbodig acht.
4. Achten de leden zich voor de gemeente niet verantwoord om buitengewone en naar hunne oordeel onnoodige kosten te maken.'

Door de weigering van Lexmond, Everdingen en Hagestein, kon de afsluiting niet optimaal werken. Daarbij kwam nog dat de Commissaris des Konings er niets voor voelde om cavaleristen beschikbaar te stellen⁶.

De gemeente Lexmond moest het dus blijven doen met de magere

verordening van 5 september. *De verordening werd bij raadsbesluit van 23 november 1865 gewijzigd en vastgesteld, zooals dezelve in afschrift bij dit journaal als bijlage A is gevoegd.* Deze bijlage is niet in dit artikel opgenomen. De wijziging hield in dat nu ook vers vlees alleen mocht worden in- en doorgevoerd wanneer een burgemeester verklaarde dat het van een gezond beest afkomstig was⁷. *Door de inwerkingtreding dier verordeningen werd het vervoer van vee zeer belemmerd, daar niemand eenig vee mocht vervoeren zonder voorzien te zijn van een bewijs van herkomst. Natuurlijk was dit voor de veehouders dikwerf (=dikwijls) zeer moeiëlijk en velen waren niet zelden ontevreden daarover, doch het geschiedde enkel en alleen in hun eigen belang.*

Voor de burgemeesters was de last en moeite nog veel grooter dan voor de veehouders, want geen stuk vee werd er vervoerd of men moest zich ter secretarie om een biljet vervoegen. Niet zelden gebeurde het dat meer dan 50 à 60 veehouders zich op de secretarie te Lexmond op één voormiddag aanmeldden. De veemarkten en openbare verkoopingingen werden gestaakt en de handel werd dus ontzettend belemmerd, vooral in de Provincies Zuid-Holland en Utrecht. De verkoop van vee had dus alleen langs de huizen der veehouders plaats en bij erfhuizen, met dispensatie van den Commissaris des Konings.

Natuurlijk probeerde men de regels te ontduiken, zoals dit bijvoorbeeld half november bij Langerak gebeurde, maar ook elders zal hebben plaatsgevonden. 'Twee koeijen, aan een zoogenaamde aak gebonden, zijn al zwemmende over de rivier de Lek, tegenover de gemeente Langerak, vervoerd, om verder dwars over het veld naar de plaats harer bestemming te worden gebracht. Althans zoo wordt hier verhaald. Al verder zegt men dat, als deze dieren langs "den gewonen weg" waren vervoerd, zij meermalen het [militaire] cordon in dezen waard zouden hebben moeten hebben overgaan, waartoe, volgens velerlei verhalen, vaak de donkere nachten der laatste tijden gunstig waren.⁸

Militairen werden ingezet (1865)

Reeds in september van 1865 had de Veeziekte zulk eene uitbreiding erlangen (gekregen), dat de Hooge Regering overging om een militair cordon te leggen in Zuid Holland, ter bewaking van eene

lijn van afsluiting, zooals die is omschreven in't Provinciaalblad No. 88 van 1865.

Langzamerhand breidde de gevreesde veethyphus zich hoe langer hoe meer uit en maakte men steeds minder gebruik van het stelsel van afmaken, althans in de Provincie Zuid-Holland en Utrecht, want in de andere Provinciën deed zich later de ziekte nu en dan, en dus spaarzaam, voor.

De ondergang waarmede de veestapel in Nederland werd bedreigd, deed de Hooge Regering op meer algemeene maatregelen bedacht zijn, want alles wat er tot heden was gedaan, ging uit van plaatselijke of gewestelijke besturen en de toepassing van die maatregelen was dus niet algemeen. Bij de wet van 17 oktober 1865 (Staatsblad No. 121) werd de koning gemachtigd tot het nemen van besluiten omtrent den in- en uitvoer van vee, het houden van verkooping en meer andere zaken uit het heerschen van den veetyphus voortvloeiënde. De overtreding van elk besluit, krachtens boven aangehaalde wet genomen, werd bedreigd met eene geldboete van f 25,- tot f 500,- en eene gevangenzetting van acht dagen tot drie maanden, tezamen of afzonderlijk, met verbeurd-verklaring van datgene waarmede de overtreding had plaats gehad.

Ten gevolge dezer wet werd de in- en doorvoer van vee van buiten 's lands dadelijk verboden bij Koninklijk besluit van 23 oktober 1865 (Staatsblad No. 122), terwijl bij dit besluit tevens de invoer van vee, mest enz. geheel werd verboden, over de door de regering getrokken lijnen van afsluiting. Onder de verschillende voorschriften welke werden uitgevaardigd, werd ten aanzien van de heerschende ziekte ook nog van kracht verklaard en toegepast de artikelen 13 en 23 van het Code Rual, vastgesteld 28 september/6 oktober 1791, voorts eene publicatie van het uitvoerend bewind de Bataafsche Republiek, welke publicatie tot voorkoming en afwending der Runderpest was gearresteerd de 26 december 1799, het Koninklijk besluit van 16 juli 1839 (Staatsblad No. 39), de wet van 9 juli 1842 (Staatsblad No. 21) en meer andere oude besluiten wier rechtsgeldigheid toepasselijk op de hier bedoelde veeziekte niet werd betwijfeld.

Door de Hooge Regering werd dus veel gedaan om de gevreesde ramp zoo veel mogelijk te beteugelen en van den Nederlandschen bodem te verdrijven.

Uit en tengevolge de straks genoemde wet van 21 oktober 1865 (SB No. 12) vloeiden nog veel besluiten voort. Zoo werd iedere gemeente, waar zich de veeziekte vertoonde, besmet verklaard en het besluit van 23 oktober 1865 toegepast. Naarmate de ziekte dus toenam, naar die mate erlangde dus ook de lijn van afsluiting hoe langer hoe meer uitbreiding en moest deze telkens worden verlegd.

De veethyphus ook in de VHL

De Vijf Heeren Landen bleven zeer lang verschoond, doch eindelijk vertoonde de vreeslijke ziekte zich rond 10 december 1865 ook binnen hare grenzen en wel op den stal van J.A. Kool te Hagestein. Deze mare vervulde menigen veehouder in deze streken met angst en schrik.

Er bestond toen nog geen algemeene wet die de gemeentebesturen verplichtte om direct bij het ontstaan van den veethyphus tot afmaken over te gaan en daarom besloot de gemeenteraad van Hagestein om in geen geval tot dien maatregel over te gaan. Doordien dit evenwel het eerste geval was dat zich in de Vijf Heeren Landen voordeed, namen Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, krachtens artikel 69, 70 enz. der wet van 28 augustus 1851 (Staatsblad No. 125) het besluit om elf runderen van genoemden Kool te onteigenen en af te maken. Dit besluit werd genomen 12 december 1865 en terstond uitgevoerd, tot groot ongenoegen van bijna alle veehouders, welke dat ongenoegen wel duidelijk te kennen gaven. Men veroorloofde zich ook wel bedreigingen, doch tot dadelijkheden van eenig verzet kwam het gelukkig niet⁹.

Men beweerde dat Kool een ziek rund uit eene besmette gemeente had ingevoerd, hetgeen eerst later is ontdekt, doch hoe dit ook wezen moge, dit is zeker dat na de afmaking der bedoelde runderen de Vijf Heeren Landen een geruimen tijd geheel vrij bleven, niettegenstaande de ziekte elders een geduchte uitbreiding erlangde. Onder de belangrijke besluiten die werden genomen, moeten ook worden genoemd die van 15 november en 20 december 1865 (Staatsblad No. 127 en 134) en 18 januari 1866 (Staatsblad no. 3).

De straks (=hiervoor) genoemde lijnen van afsluiting werden bewaakt door militairen die dienst deden als hulpmarechaussees. Deze werden niet op de gewone wijze van inkwartiering ingelegerd, maar eigenlijk uitbesteed. Hetgeen voor hunne huisvesting en voeding

meer moest worden uitgegeven dan de gewone kosten van inkwartiering bedroegen, werd door het Departement van Justitie vergoed. Eerst geschiedde zulks op door gemeentebesturen in te zenden declaratiën, doch later werden die meerdere kosten door de militaire administratie tegelijk met de gewone inkwartieringgelden uitbetaald.

Loos alarm in Lexmond

In januari 1866 werd de algemeene lijn van afsluiting verder verlegd en doordien dezelve toen ook liep langs de gemeente Jaarsveld, werd er te Lexmond den 6 januari voor de eerste maal een detachement gestationeerd, sterk één onderofficier en twaalf manschappen, hoofdzakelijk ter bewaking van het Kersbergsche veer, ten einde het vervoer van runderen over de rivier de Lek te beletten.

Vorenbedoelde detachement rukte de 9den maart 1866 weder in, na dus ruim twee maanden alhier gestationeerd te zijn geweest.

De militairen waren infanteristen, die als hulp-marechausses werden ingezet¹⁰.

Even leek het erop dat de veeziekte medio februari 1866 ook Lexmond had bereikt. Op maandag 19 februari kreeg burgemeester Van Slijpe bericht van de landbouwers G. van Dieren en G. Verhoef, dat bij hen de veeziekte was uitgebroken. Van Slijpe belegde nog diezelfde dag een extra vergadering van de gemeenteraad. Met algemene stemmen werd besloten beide boerderijen te laten afzetten en alle honden vast te leggen. De raad was echter sterk tegen onteigening en het afmaken van het besmette vee. Dat was in dit geval maar goed ook, want de koeien bleken te lijden aan longziekte. De veearts A. Goedhart had veetyphus geconstateerd, maar ook anderen stelden een onderzoek in. Op woensdag werd dat gedaan door de heer Monters, lid van de regionale Commissie voor de Veeziekte, en de heer Korteweg uit Leerdam. Zij stelden vast dat de dieren niet aan de veetyphus, maar aan de longziekte leden. Juist toen beide heren hun onderzoek deden op de stal van G. van Dieren, stierf een zieke koe. Het lijk werd opengesneden en er werd vastgesteld dat de koe inderdaad aan de longziekte was overleden.

Alleen in de darmkanalen waren lichte sporen van veetyphus aanwezig. Ook de andere dieren bleken de longziekte te hebben.

* * * De BURGEMEESTER en WETHOU-
DERS der Gemeente Lexmond, achten het noo-
dig te berigten dat volgens de verklaring van
twee bevoegde *veeartsen* de ziekte-gevallen onder het
rundvee alhier voor als nog te beschouwen zijn
als LONGZIEKTE en niet als *veetyphus*.

Lexmond, 28 Februarij 1866.

Burgemeester en Wethouders van Lexmond,
Burgemeester.

VAN SLIJPE.

De Secretaris,

J. BIKKER, *Weth. L. S.*

28

Om de onrust weg te nemen plaatste de gemeente deze advertentie.
(DVHL 4 mrt. 1866)

Op 26 februari riep gemeentebode W. Stravers dit heuglijke feit af, waarbij tevens werd vermeld dat 'de honden, waarover belasting wordt betaald, weder tot wederopzegging toe, mogen loslopen als naar gewoonte'.¹¹

De veeppest bereikte Lexmond (1866)

De veeppest breidde zich nog steeds uit. Begin april brak ze uit in Meerkerk bij Gerrit Kok. Zij hele stal van 17 koeien was besmet. Na precies een maand waren de bewakingstroepen daarom weer terug in Lexmond. De grens liep nu van fort Everdingen tot aan de westsingel van Nieuwpoort, van daar langs de Post- en Smoutjeskade tussen de grenzen van Langerak en Groot-Ammers, Goudriaan en Ottoland, midden door de gemeente Peursum tot de rivier de Giessen. Vandaar naar Giessendam en langs de Merwededijk naar het Papendrechtse veer¹². *Den 9 april 1866 kwam alhier weder een nieuw detachement aan, sterk 1 onderofficier en 22 manschappen, staande onder bevel van een onderofficier, die te Ameide was gestationeerd, alwaar ook een zwaar detachement lag,*

evenals te Vianen, alles ter bewaking van de wederom verlegde lijn van afsluiting, welke streng werd bewaakt. Het detachement te Vianen bestond uit 36 hulp-marechaussees, al snel 43, onder bevel van een officier, die de Zuider Lekdijk van Hagestein tot Lexmond moest bewaken¹³. De Lekdijk in Lexmond zelf werd bewaakt door een ander detachement.

Behalve dit detachement (in Lexmond) werd nog alhier gestationeerd één korporaal met 7 manschappen, bij Jan Meyerse den Besten, ten einde den invoer van vee te weren uit de gemeente Meerkerk, alwaar destijds de Veetyphus hevig heerschende was, en, doordien vele veehouders uit die gemeente hun vee te Lexmond moesten weiden, konde de invoer niet anders dan door militairen worden geweerd. Medio april mocht het detachement de toren als hoofdwacht gebruiken en moest alleen de kosten van het licht voor zijn rekening nemen. Begin mei kwamen daar nog drie man bij¹⁴.

Het is gemakkelijk te begrijpen dat het detachement van zooveel hulpmarechaussees ontzettend veel uitgaven vorderde en, om eenigermate te kunnen nagaan hoeveel deze maatregel den lande gekost heeft, wordt er bij dit journaal eene opgave gevoegd, als bijlage B, vermeldende het bedrag dat alleen te Lexmond ten dien einde uitgegeven is.

Lexmond moest in het begin de kosten van de inkwartiering van het detachement militairen voorschieten, maar eind maart werd het terugbetaald. Het geld moest in Den Haag worden opgehaald. De raad besloot op 31 maart 'de burgemeester te verzoeken die gelden af te halen, zullende hem f 3,- worden betaald als eenige tegemoetkoming in de reiskosten'. Dat was wel erg zuinig van de raad. In de volgende raadsvergadering van 11 april zei de burgemeester 'dat hij, zonder de goede verstandhouding tusschen hem en zijne medeleden te verstoren, wenscht terug te komen op het behandelde van de vorige vergadering, wat betreft de vergoeding van f 3,- voor zijne reis naar 's Hage. Mogt het bedrag zoo bepaald blijven, zal hij er beleefd voor bedanken.' In een volgende vergadering zou erop worden teruggekomen. Hij vond het dus veel te weinig, maar ging toch in Den Haag het geld halen. In de vergadering van 25 april kwam het onderwerp weer ter sprake. Wethouder J. Bikker dacht dat f 6,- wel voldoende was, maar het raadslid G. Cortenoever vond f 10,- à f 12,- redelijker. Uiteindelijk

kreeg de burgemeester f 8,- als tegemoetkoming in de reiskosten¹⁵. Meer kon er niet af.

Met vorenstaande omschrijving zouden wij te ver gaan (in de tijd) en zijn wij dus verplicht een korten tijd terug te keeren om verder de uitbreiding der ziekte en de daarmede in verband staande maatregelen na te gaan.

Zooals straks (reeds) aangestipt is, bleef de rijke veestapel in de Vijfheerenlanden, na de te Hagestein plaatsgehad hebbende afmaking, eenigen tijd gespaard, doch in't begin van april 1866 brak de zoozeer gevreesde veethyphus te Meerkerk uit, bij G. Kok in Meerkerksbroek¹⁶, waarom bij besluit van den 19en dier maand die gemeente door den Minister van Binnenlandsche zaken werd besmet verklaard. Op woensdag 11 april was er te Lexmond al een extra raadsvergadering belegd, waarin werd besloten dat de Meerkerkers hun vee nog tot zaterdagmiddag 14 april vier uur naar hun weilanden in Lexmond mochten brengen. Dat mocht echter alleen wanneer twee burens schriftelijk verklaarden dat de beesten gezond waren. Hun handtekeningen moesten door de burgemeester van Meerkerk worden geverifieerd.

Ondanks het grote besmettingsgevaar vond de Lexmondse gemeenteraad het niet nodig de grens met Meerkerk te laten bewaken. In plaats daarvan werd een premie van f 5,- uitgelooft 'aan iedere beambte welke eene bekeuring doet van invoer van vee, strijdig met vorenstaande bepalingen.'

De veenziekte te Meerkerk bleek echter 'zulk een kwaadaardig karakter' te hebben gekregen, dat die zaterdag 14 april een extra raadsvergadering werd belegd, waarin unaniem werd besloten geen runderen, schapen en geiten uit Meerkerk toe te laten. Ook de doorvoer werd verboden. De situatie was plotseling zo bedreigend geworden, dat de raad eveneens unaniem besloot om toch maar aan de Commissaris des Konings een detachement infanterie te vragen, ter bewaking van de grens tussen Meerkerk en Lexmond. Die werd, zoals reeds verteld, gezonden en gelegerd bij Jan Meyerse den Besten¹⁷.

Den 5den mei 1866 deed zich het eerste geval te Lexmond voor bij den veehouder Cornelis van Zessen onder een koppel van vier melkbeesten.

Burgemeester Van Slijpe liet het 'beest na inkerving van de huid en

bestrooiing met kalk' direct begraven. Dat inkerven was nodig om te voorkomen dat de huid zou worden verkocht of gebruikt. Bij het Koninklijk Besluit van 30 april, Staatsblad no. 78, was bevolen dat het begraven met huid en haar moest geschieden. Nog dezelfde dag werd weer een extra gemeenteraadsvergadering gehouden, waarop werd besloten dat Van Zessen een schadevergoeding voor de huid zou krijgen. Dit bleek f 8,- te zijn. Wanneer er echter in Lexmond een epidemie zou uitbreken en er door de regering geen schadevergoeding zou worden uitgekeerd, zou dit verder niet meer worden gedaan, omdat het dan voor de gemeente een te kostbare zaak werd.

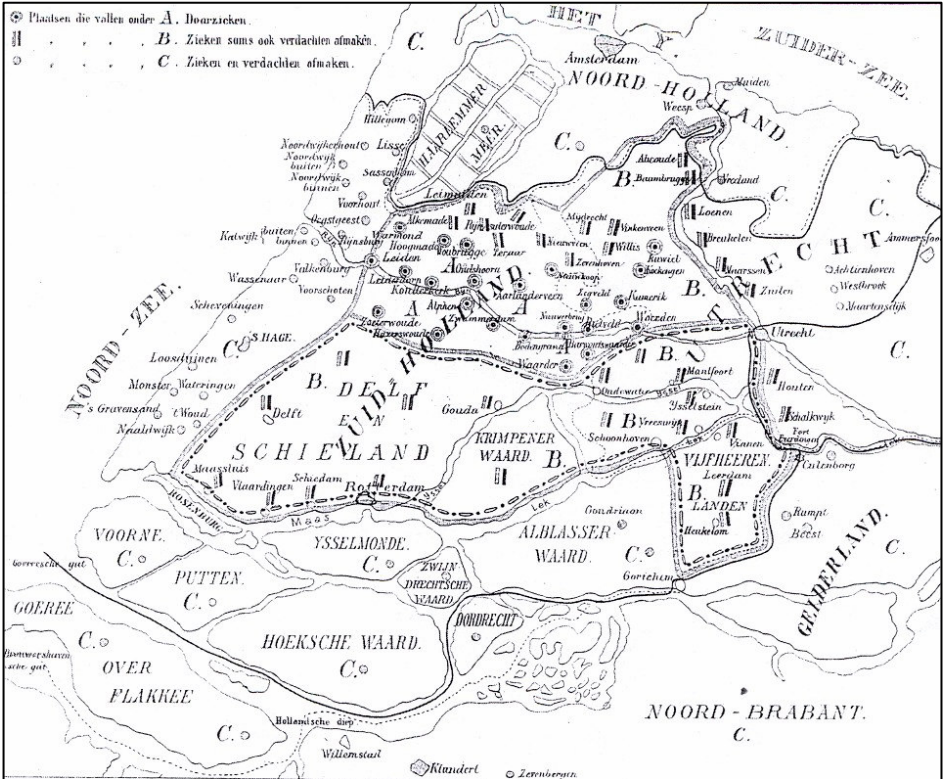
Intussen was elders onder de Nederlandse bevolking ook de besmettelijke ziekte cholera opgedoken, zodat nu ook de mensen gevaar liepen dodelijk ziek te worden. De regering vroeg de gemeenten voorzorgsmaatregelen te treffen voor het geval de ziekte ook daar toe zou slaan, maar daar wilde de gemeenteraad niet aan beginnen. Wel werd medewerking verleend aan het verzoek van de kerkenraad, om een biddag te houden 'met het oog op de rampen welke mensch en dier in ons Vaderland bedreigen'. Eind juni verzocht ook de Minister van Financiën aan de Protestantse kerken (niet aan de Rooms Katholieke parochies!) om een biddag te houden, iets wat tegenwoordig ondenkbaar zou zijn.

Het fokken lag stil. Door het vervoersverbod moesten de stieren thuisblijven. Vijftien veehouders dienden een verzoekschrift in en de raad besloot op 17 mei dat voor een vervoersverbod voor het fokken een uitzondering moest worden gemaakt. De burgemeester moest per geval dan zijn toestemming geven¹⁸.

De veepest zette niet door

Toen het eerste rund bij C. van Zessen was gestorven, bleef alles ongeveer veertien dagen stil. De heer Snellen, van de Commissie voor de Veeziekte, onderzocht de overige dieren bij Van Zessen en verklaarde het overige vee gezond¹⁹. Men dacht er mooi doorheen te rollen, maar dat bleek niet waar. Vervolgens werden de overige drie runderen, telkens met eene tusschenruimte van acht dagen, na elkander ziek en zijn alle gestorven. Voorts deden zich slechts drie gevallen voor bij Jan de Jong en eenige bij Arie van Toor, alwaar zeven kalveren werden aangetast, die allen stierven. Daar bleef het

toen gelukkig bij en duurde het maanden lang eer men weder iets van de vreselijke ramp in deze gemeente vernam, die overigens in andere deelen van ons vaderland groote verwoestingen bleef aanrichten.

Een door een commissie van vier veertsen in 1866 opgesteld plan om de veepest te bestrijden. (De boer enz., p. 30)

In Vianen kreeg medio mei een koe van J.B. van Straten als eerste de veeziekte en werd afgemaakt. In Ameide kregen in diezelfde tijd zes koeien van Bart van Mourik aan de Zouwendijk de veeziekte, waarvan er zes stierven en er één herstelde²⁰.

Ook te Meerkerk heerschte de veetyphus hevig en stierven daar vele runderen, doch de ziekte eindigde daar in de maand juli weder geheel en al. Wat deze gemeente betreft zegt men wel dat in de maand augustus zich weder gevallen hebben voorgedaan onder het

vee van Arie van Toor, doch dit werd stilgehouden. Ook stierf er geen enkel rund, dus wordt het nog betwijfeld of het wel werkelijk de gevreesde veetyphus is geweest, althans officieel is er nooit iets van bekend geworden.

Den 30en augustus 1866 werd de lijn van afsluiting weder verlegd en rukte het detachement Infanterie, dat den 9 april alhier aankwam, geheel in²¹. Ook het kleine detachement hetwelk bij Jan Meijerse den Besten in kwartier lag, vertrok 1 augustus, aangezien te Meerkerk toen geen ziekte meer heerschte en de bewaking van de grenslijn dier gemeente dus niet meer noodig was.

In het algemeen heerschte de veeziekte gedurende de zomermaanden van 1866 minder hevig, doch langzamerhand erlangde die vreeselijke ramp weder meer en meer uitbreiding en dreigde nog veel grooter verwoestingen te zullen aanrichten dan tot nog toe het geval was geweest.

Wel of niet afmaken

Zooals hiervoren meer gezegd is, had de afmaking van ziek en verdacht vee slechts hier en daar plaats en werd dit stelsel ongelijkmatig toegepast doordien zulks geschiedde krachtens de onteigeningswet van augustus 1851 en het dus van de betrokken besturen grootendeels afhing.

Ten einde evenwel krachtiger maatregelen te nemen en het stelsel van afmaken algemeen te doen uitvoeren, werd bij de wet van 15 september 1866 (Staatsblad No. 150) hierin voorzien. Hierbij werd het bevel tot afmaking van ziek en verdacht vee aan de burgemeesters opgedragen, doch ook nu zag men verschillende uitvoering van een en dezelfde wet. De een vermeende bij een spoedige afzondering alleen de zieke dieren te moeten afmaken, de andere maakte de zieke, verdachte en daarmede in aanraking geweest zijnde dieren af, terwijl weder anderen zich alleen bepaalden tot de uitvoering van het advies van den aangewezen veearts.

Doch hoe verschillend de toepassing ook geweest moge zijn, dit is zeker, dat er ontzettend veel vee werd afgemaakt, zowel zieke, verdachte als gezonde dieren.

Eind november 1866 berichtte de Commissaris des Konings dat koeien met veepest niet meer hoefden worden afgemaakt²².

(Einde eerste deel)

Noten:

1. Gemeentearchief Lexmond (GAL), no. 474
2. 't Hart, P.D., *Gelatene onderwerping aan het ongrijpelijk Godsbestuur. Cholera in Vianen*, In Het Land van Brederode, 25e jg, nr.1-4, 2000, p. 41
3. Alkemade, Rob, *De runderpestepidemie van 1865-1876*, in Nederlandse Historiën, Juni 2001, p.3; Dijk, Alfred van, *De boer, de koe en onze zuivelindustrie*, Elsevier, Amsterdam/Brussel, 1983, p. 26.
4. De Vijfheerenlanden (DVHL) 27 aug. 1865 en 30 sept. 1866. Deze wet was zo oud dat er nog boeten in franken werden opgelegd, in plaats van in guldens.
5. GAL, Notulen Gemeenteraad (NGR) 5 sept. 1865
6. GAL, NGR 14 en 27 sept. 1865, Ingekomen brieven (IB) 15 en 23 sept. en 2 okt. 1865; DVHL 17 en 24 sept. en 17 dec. 1865
7. GAL, NGR 23 nov. 1865
8. DVHL 26 nov. 1865
9. DVHL 17 dec. 1865
10. GAL, IB 5 en 9 jan. 1866
11. GAL, NGR 19 en 23 febr. 1866, Uigaande brieven 26 febr. 1866; DVHL 25 febr. 1866
12. GAL, IB 4, 10 en 12 april 1866
13. GAL, IB 19 april 1866; DVHL 15 en 22 april 1866
14. GAL, NGR 14 april en 2 mei 1866
15. GAL, NGR 22 febr., 31 mrt., 11 en 25 april 1866
16. GAL, IB 12 april 1866; DVHL 15 april 1866
17. GAL, NGR 11 en 14 april 1866
18. GAL, NGR 7 en 17 mei 1866; DVHL 1 juli 1866
19. DVHL 13 mei 1866
20. DVHL 20 mei 1866
21. Volgens DVHL 8 juli 1866 was op 2 juli reeds de grens verlegd naar de Diefdijk.
22. DVHL 2 dec. 1866

=====

UIT DE 'LEERDAMMER' VAN 70 JAAR GELEDEN

J.P. de Leeuw

Hei- en Boeicop

Bericht 14-07-1934

- De heer J. Holl heeft ontslag gevraagd als orgeltrapper in de N.H. kerk. Deze functie heeft hij vanaf 5-12-1905 onafgebroken vervuld.

Bericht 08-08-1934

- Jan Hekman vraagt aan de gemeente de door baldadigheid bij hem ingegooide ruiten van zijn woning te willen vervangen. De Raad verwijst hem naar het burgerlijk ambestuur.

Bericht 01-09-1934

- Huldiging van burgemeester Pot. Dinsdagmorgen kwam op de Raadkamer alhier de Raad dezer gemeente benevens het in verband met het vertrek van burgemeester Pot opgerichte Huldigingscomité bijeen, teneinde alzo de laatste maal met burgemeester Pot te vergaderen. Om 10.00 uur nam de vergadering een aanvang. Behalve den voltalligen Raad merkten we de volgende comité-leden of belangstellenden op: C. Buijzerd, De Leeuw, H. de With, Fr. de Jong, P.A.A. v/d. Hagen, J. Takken, G. de Jong, A.C. Dijke, P. Hildebrand, Dr. Siddré, J. de Jong Dz, Jac. Bikker en J.J. Overdijk. Burgemeester Pot opent deze vergadering met het voorlezen van het formuliergebed en stelt voor, de notulen tot de volgende vergadering aan te houden.

De voorz. houdt hierop ongeveer de volgende toespraak: Het is heden de laatste vergadering, dat ik als voorzitter in uw midden ben, in verband met mijn ontslag als burg. per 1 Sept. a.s. 't Is dan bijna 42 jaar geleden, dat ik in uw midden als burg. geïnstalleerd werd. In gedachten zie ik dezen dag nog voor mij als de dag van gisteren. Veel is er in dien tijd geschied. 'k Ben gekomen als jonge man tusschen oudere mensen en thans ben ik de oude man tusschen meerendeels jongere mensen. De verhouding is gedurende al deze jaren uiterst aangenaam ge

weest; steeds heerschte er goede harmonie in de vergaderingen. Er zijn in dien tijd belangrijke besluiten genomen, als de electrificatie en de waterleiding, welke laatste plannen nog kort te voren werden aangenomen en op verwezelijking wachten. Thans is de tijd van scheiden aangebroken. Spr. Moet zijn plaats thans verlaten en deze zal straks door een jongere kracht worden ingenomen. Aan de gemeente Hei- en Boeicop blijven voor hem steeds aangename herinneringen verbonden. Spreker wenschte gemeente en Raad in de toekomst van harte het beste toe. Waarna nog enkele toespraken volgde.

Lexmond

Berichten 04-07-1934

- Te water. Vrijdagmorgen zou arbeider B. de Jong zich naar het veld begeven om gras te gaan maaien en bevond zich op reis daarheen met de zeis op zijn rug, benevens andere benodigdheden aan het stuur van zijn rijwiel nabij de woning van Dr. Sidré, toen hij de macht over zijn stuur verloor – vermoedelijk doordat het daaraan hangend materiaal het stuur belemmerde voldoende te functineeren – en in het water terecht kwam. Gelukkig is de sloot daar niet diep en bekwam hij geen letsel door de zeis, wat een meevaller mag heeten, en kon hij zichzelf weer uit het water bevrijden om, na zich van droge kleeeren te hebben voorzien en zijn gereedschap te hebben bijeen verzameld, zijn reis weer voort zetten.
- Gevonden voorwerpen. Een viltlen heerenhoed. Informatie verstrekt de gemeente-veldwachter.
- Werkloozen. Bij den agent van Arbeidsbemiddeling staan 13 werkloozen ingeschreven.
- Maandagmiddag half drie reed op den rijksweg bij Vianen bij den kersenboomgaard van den heer Van Rossum ds. Oskam alhier per fiets in de richting van Vianen. Voor den boomgaard stond een auto. Uit de tegenovergestelde richting kwam een met hooi beladen vrachtauto. Op het spatbord van deze auto zat den arbeider N.L. uit Vianen. Ds. Oskam trachtte tusschen beide auto's door te fietsen, wat niet gelukte. Hij stapte af en werd door de vrachtauto gegrepen. Met een gecompliceerde beenbreuk

werd hij in bewusteloozen toestand opgenomen. L. werd van zijn plaats geslingerd en kreeg een hersenschudding en een hoofdwonde. Beide slachtoffers zijn naar het ziekenhuis te Utrecht vervoerd.

Bericht 22-08-1934

- Lang gewacht.....toch 'n meevaller. Hoewel we reeds lang wisten, dat de uitbetaling van het ingehouden vierde deel van den minimumprijs van de aardappelen, oogst 1933, wel te eeniger tijd zou komen, al vonden we ook, dat 't wat lang duurde, er waren toch ook mensen, die vreesden: er komt niets meer van. Thans is het echter wel gekomen en hoewel men thans zegt - en niet zonder reden - 't is ons eigen geld, nu het eenmaal bijeengetrokken "los" kwam, was het vooral voor de grootere verbouwers een mooi spaarpotje; een welkom bedrag in crisistijd. Alzoo een groot aantal menschen in 't begin van de week in goede stemming!

Berichten 01-09-1934

- Bij Koninklijk Besluit van 28 Augustus j.l. is onderscheiden als Ridder in de Orde van Oranje Nassau, Burgemeester J. Pot, alhier.
- Ook hier natuurlijk veel nieuws over het afscheid van burgemeester J. Pot. Hieronder volgt een gedicht wat op het eerste blad van het door de burgerij aangeboden album stond.

Elke naam, hierin geschreven,
Is een stille afscheidsgroet:
Zooveel namen, zooveel vrienden
Wenschen, bidden 't ga U goed.

Burgemeester, Burgervader,
Neen, ons volkt vergeet U niet;
't Voelt Uw heengaan in deez' dagen
Als een groot, een zwaar verdriet.

't Denkt met achting aan uw eerlijk
Onpartijdig dorpsbestuur;
Aan Uw arbeid, aan Uw zorgen
Dag aan dag en uur op uur.

't Leven bracht veel droeve dagen
En wij voelden met U mee,
Schenke Hooger Hand aan 't einde
Nog een zoete avondvree.

En wanneer in stille uren
Soms Uw blik in 't album weidt,
Weet dan dat ons ned'rig dorpje
U gedenkt met dankbaarheid.

Lexmond, 31 Augustus 1934.
=====

GESCHIEDSCHRIJVING OVER LAKERVELD

P. de Pater

In het verleden is er al veel geschreven over Lakerveld. In 1749 noteerde een onbekende schrijver, dat er in Lakerveld 76 huizen stonden; dat de buurtschap 1087 morgen groot was, en dat de ambachtsheerlijkheid bekend stond om haar prima legkippen. (Mooie korte omschrijving.)

De wetenschapper Jonkheer L.F. Teixeira de Mattos had in 1931 wat meer regels nodig om "even" uit te leggen hoe Lakerveld nou precies in elkaar zat. Voor wie hij ze geschreven heeft, blijft mij onduidelijk. In ieder geval niet voor mij. Hier volgen ze:

"De polder Lakerveld, in hoofdzaak uitmakende het grootste zuidelijke deel van de gemeente Lexmond, wordt begrensd: ten noordwesten, van de Zederikkade langs de Oude Zederik bij het punt waar deze zich noordwestwaarts ombuigt noord- en noordoostwaarts tot het westelijke uiteinde van de Rijskade bij de westpunt van het deeltje de Geer van den hieronder te beschrijven polder Lexmond, door de tot den polder behorende Lakerveldsche Molenkade, in de polderkeur Binnenkade genaamd, scheidende van de waterstaatkundig, doch niet territoriaal tot den polder behorende Molenwetering, aan wier overzijde de hierboven beschreven polder Achthoven gelegen is:

ten noorden en noordoosten eerst, van het noordoostelijke uiteinde van genoemde Molenkade oostzuidoostwaarts tot den Rijksstraatweg Vianen-Gorinchem, door de tot den polder behorende Rijskade, scheidende van genoemd deeltje de Geer van den polder Lexmond, daarna, over korten afstand zuidwestwaarts tot het noordwestelijk uiteinde van de Bastaard- of Binnenkade, door den zuidwestelijken berm van den genoemden, hier dus tot de polder behorenden Rijksstraatweg, scheidende van het deel Kraaijendal van den polder Lexmond, door de tot den polder behorende Bastaard- of Binnenkade, scheidende van de deelen Kraaijendal en Scherperswijk van den polder Lexmond, en ten slotte, over korten

afstand verder zuidoostwaarts tot het westelijke boord van het Merwedekanaal, door de westzijde van de uitwateringsgeul van genoemd motorgemaal:

ten zuidoosten, van de uitwateringsgeul van het motorgemaal van den polder Lexmond zuidzuidwest-, zuidwest- en westwaarts tot den Bonkmolen van den polder Lakerveld kort beoosten het dorp Meerkerk, door het westelijke boord van het Merwedekanaal:

aan de zuidpunt, bij het dorp Meerkerk, eerst, van het Merwedekanaal over korten afstand noordwaarts tot den Rijksstraatweg Vianen - Gorinchem, door een tot de polder behorende kade, scheidende van een partijtje boezemland langs de noordzijde van het Merwedekanaal, en daarna, westwaarts tot het oostelijke boord van de Oude Zederik, door de noordzijde van genoemden, hier onder de naam Tolstraat bekenden Rijksstraatweg, scheidende van hetzelfde partijtje boezemland:

en ten westen, van de Tolstraat te Meerkerk noordwaarts tot het zuidelijke uiteinde van de Lakerveldsche Molenkade, door de tot den polder behorende Zederikkade langs de oostzijde van de Oude Zederik, over wier midden de grensscheiding loopt tusschen de gemeenten Lexmond en Meerkerk.

De polder behoort voor het overgrootste deel tot de gemeente Lexmond. Tot de gemeente Leerbroek behoort slechts het kleine driehoekige terreintje begrensd door de uitwateringsgeul van het motorgemaal van den polder Lexmond ten noordoosten, het Merwedekanaal ten zuidoosten en ten buitenteen, tevens grensscheiding tusschen de gemeenten Lexmond en Leerbroek, van de kade langs de westzijde van het hier afgesneden en ter plaatse dichtgeplempte vroegere Zederikkanaal ten westen.

De totale oppervlakte van den polder bedraagt 919.23.14 Ha, waarvan 918.85.34 Ha. in de gemeente Lexmond en 0.37.80 Ha. in de gemeente Leerbroek"

Dat P. Horden Jzn. (1909-1993) in 1953 en 1955 boeken over Lexmond, met daarin ook Lakerveldse verhalen uitgegeven heeft lijkt me bekend. De rest van dit verhaal gaat het over zo'n misschien totaal onbekende schrijver, die over Lakerveld gepubliceerd heeft: De heer H. (Drikus) Burggraaf. Zijn schrijven is het lezen meer dan waard. Bovendien schreef hij over een periode in de Lakerveldse

geschiedenis, die lang geleden is. (In dit verhaal zal ik gebruik maken van zijn gegevens over de periode 1600 - 1700.)

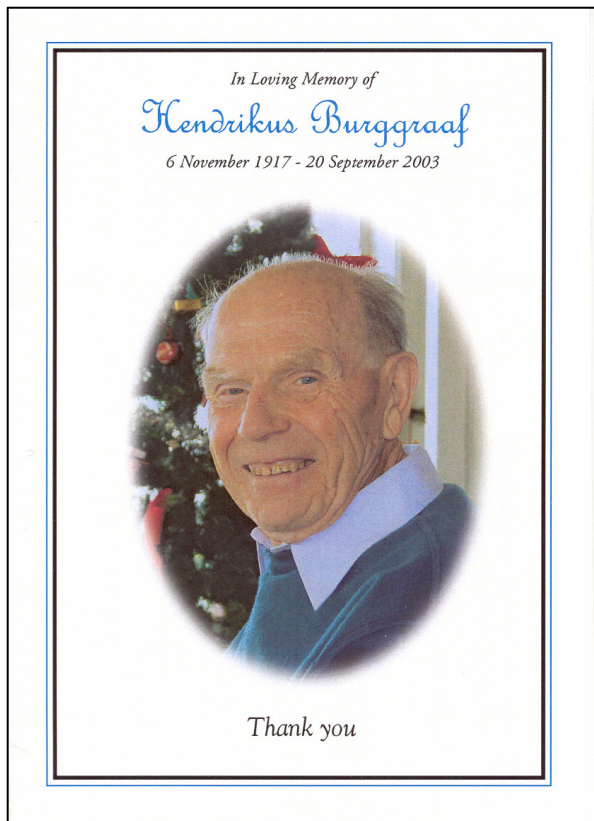
Wie was Hendrikus Burggraaf?

Hij werd geboren op 6 november 1917 te Schoonrewoerd. Tijdens zijn lagere schoolperiode op de Nederlands-Hervormde school in zijn woonplaats bleek hij een begaafde leerling. In 1932 kreeg hij een kantoorbaantje op de zuivelfabriek "De Vijfheerenlanden" te Schoonrewoerd. Drikus bleef studeren en in 1940 kreeg hij een aanstelling als Rijkszuivelcontroleur. Hoewel dit een goede betrekking was, wilde hij meer. In 1951 besloot hij met vrouw en 3 kinderen naar Nieuw-Zeeland te emigreren. Door zijn kennis vond hij snel werk als botermaker. Hij verdiende goed geld, en startte in 1954 een restaurant. In 1965 nam zijn oudste zoon het bloeiende bedrijf over. Drikus kon zich nu aan zijn hobby: de geschiedenis van het geslacht BURGGRAAF, gaan wijden. In 1981 publiceerde hij het formidabele boek, een ander woord heb ik er niet voor, getiteld "DE BURGGRAAF'EN. Vooral het bronnenonderzoek van hem is indrukwekkend.

1. Het Nederlandse Rijksarchief werd terdege onderzocht.
2. Alle doopregisters in Nederland, waarin hij voorouders vermoedde werden onder handen genomen.
3. Hij voerde uitgebreide gesprekken met Piet Horden Jzn.
4. Toen hij ontdekte dat in 1641 een Lakerveldse BURGGRAAF met haar man naar Amerika emigreerde, was dit voor Drikus het sein om naar Amerika af te reizen en de zaak verder uit te pluizen. In Amerikaanse archieven vond hij een deel van zijn voorouders terug, en las een bijzonder verhaal.

Op 20 september 2003 overleed Hendrikus Burggraaf in Nieuw-Zeeland; zijn bijdragen aan de geschiedschrijving over Lakerveld zijn echter blijvend.

Hendrikus Burggraaf is in zijn boek uitgegaan van voorouderonderzoek. Alle verhalen die hij over zijn Lakerveldse voorouders geschreven heeft, probeer ik in een kort verhaal weer te geven. Hij was de eerste die een zeer duidelijke omschrijving gaf van de ligging van een Lakerveldse boerderij en haar belevenissen.

Herinneringskaartje aan Hendrikus Burggraaf

In 1630 beschikte de familie Hendrick Adriaen van den Burghgraeff over een boerderij, liggend tegenover de Bastaardkade, met land in Scherperswijk, dat door genoemde familie bepoot was. (Deze boerderij lag tussen de Bastaardkade en het Lexmondse dorp. (Zie kaartje.) In 1635 nam zoon Adriaen Hendrick de boerderij, met 1 ½ morgen* (= 9 hont*) grond over. Hij was buitengewoon slim, en slaagde erin door grondspeculaties zijn vermogen uit te breiden. Op 13 mei 1636 leende hij 200 Karolus guldens met als onderpand "*achtalff hont lants alwaer comparant tegenwoordigh woont*".

* Een m(e)orgen was 8568 vierkante meter groot. Een hond(t) 1428 vierkante meter.

Nauwelijks een jaar later (2 april 1637) verkocht hij zijn boerderij, loste zijn schuld af, en startte een nieuwe boerderij, die tot grote hoogte zou stijgen.

Dat deze Adriaen Hendrickszoon van den Burggraef niet bepaald dom was, ontging ook de Lakerveldse gemeenschap niet. Van de jaren 1635-1641 en 1645-1648 was hij schepen (wethouder) van Lakerveld, en in 1637 en 1638 Heilige Geest meester (diaken) voor Lakerveld. Deze feiten lijken duidelijk, maar onze schrijver Hendrikus Burggraaf had zijn twijfels. Waarschijnlijk zijn sommige jaartallen onjuist weergegeven. Dit was niet ongebruikelijk; in mijn bezit bevindt zich een Lakervelds eigendomsbewijs waarin in 1825 iemand de bezittingen van zijn in 1844 overleden vrouw ging verdelen!!. (Bij het dovende kaarslicht, kon de bijna versleten ganzenpen van de schrijver weleens een foutje maken.)

Fragment van 'Molenkaartje bij Het Land van Vianen'

Adriaen Hendrickszoon van den Burggraef had een zus Mayke. Zij huwde met ene Cornelis Hendricksz. van Nes, van beroep zeevaarder en emigreerde met man en 6 kinderen in 1641 naar Amerika. Mayke nam alles mee, maar vergat het testament van haar moeder uit 1635, waarin zij "3 mergens" land op Scherperswijk kreeg. Dit hele testament, en het erfrecht zou nog een lang staartje krijgen. Die 3 mergen bleef aanwezig, werd vererfd enz. De Lakerveldse BURGGRAAFFEN betaalden aanvankelijk netjes hun huur aan de familie voor dit land, tot zij er in 1681 achter kwamen dat de eigenaresse zich in Amerika bevond. "Kom de huur maar halen" zullen de Lakervelders hartelijk lachend gedacht hebben. Helaas: in 1688 vertrok vanuit Amerika een vrouw uit het geslacht BURGGRAAF om de achterstallige huur van 7 jaar te innen. Het betrof het bedrag van 7 maal 48 gulden. (Sinds ik me met Lakerveldse geschiedschrijving bezig houd, verbaast mij eigenlijk niets meer, maar dit is toch wel een mooie: in 1688 vanuit Amerika huur ophalen in Lakerveld!.) Die Lakerveldse BURGGRAAFFEN zullen lelijk op hun neus gegeken hebben, toen de dame uit Amerika hun boerderij bezocht. Nu kon de familie het bedrag waarschijnlijk wel betalen, want ze behoorden tot de rijkere Lakervelders. Dit blijkt uit het volgende gegeven:

Op 19 juli 1689 werd een zeer interessant stuk Lakerveldse geschiedenis geschreven, maar eerst even een korte uitleg: Adriaen Hendrickszoon was inmiddels overleden. Drie kinderen: dochter Maeycken, inmiddels weduwe, zoon Hendrick en "eenen onbekende broeder" leefden nog en zij bogen zich over de buit. En die was niet mis: In totaal 16½ morgen land, en verder levende have, 2000 gulden aan obligaties, goud, zilver en een ruime inboedel. Dit verhaal bevindt zich in het R.A. Lakerveld, Rek. en Inv. van boedels 1611-1810, deel 19, nr. 83. De tekst is de moeite van het lezen waard, daarom volgen wat korte fragmenten hieruit.

"Inventaris ofte Boedel cedulle doen maken bij Majichjen Ariens van den Burggraeff, wed. en boedelhoutster wijlen Cors Ariensz. van Patsum....

Inventaris: aangebracht door Cors Arienszoon van Patsum sekere huysinge ende getimmerte met eene mergen, staende aende oost-

zijde van de Laeckerveltsen dijk bij de duyckers. Nog eene mergen en twee mergen gemeen met Joffe Bok, gelegen inden deykman op Laeckervelt.

Item nog twee mergen in vier mergen genoempt de viertel, gemeen met de wede van Gerrit Jacobszoon v. Rossum gelegen inden gulden hoof. Laetstelijck nog twee mergen een hondt, soo boogaerd als bouwlandt gelegen inden Nes off Laeck, bewesten de steene straedt.

Item, de goederen bij de voornoemde Maijcke Ariaanszoon, ten huwelijk aangebragt:

Eerst de geregelde helft van huys en hoffstede met seven mergen lants haer gemeen met haere broeder Hendrick Ariensz. van Burggraaf gelegen aen de westzijde van de Lakerveltse dijk regt over den bastert cade.

Nog het geregte derden deel in seeven mergen en twee honts lants in Scherperswijck haer gemeen met beyde hare broeders.

Item de geechte helfte van sekere camp landts twee mergen een hondt gemeen met hare voornoemde broeder Hendrick Ariensz. van den Burggraaf alles gelegen op botersloot onder de gerechte van Noordeloos.

Laatste nog seven hondert drieen dertich guldens soo aen obligatie als contant gelt:

Aengecochte goederen:

Twee mergen, sijnde de gerechte helft van de voorgenoempde viertel hercomstich van de wede van Gerrit Jacobszoon van Rossum.

787 Karolus guldens in zilveren munt

5 melk beesten

1 kalf

3 gelde koeyen op de waerd

2 verkens

de deegen, waerde 18 stuyvers.

psalmboek, waerde 12 stuyvers.

Onze schrijver Hendrikus Burggraaf vroeg zich af wie het psalmboek, en wie de deegen gebruikte. Misschien wel dezelfde denk ik. Zeventien jaar eerder (1672) hadden de Lexmondse boeren een stel Franse soldaten die de Lek overkwamen teruggejaagd. Aangezien

de familie Burggraaf vlakbij het Lexmondse dorp woonde, zullen ze met de degen, de hooivork, de riek en het kaasvat als helm op de kop hun bijdrage geleverd hebben. (Hier komt de naam kaaskoppen vandaan!!) Echt waar.

Zoals elke familie, had ook het geslacht BURGGRAAF vogels van diverse pluimage in haar gelederen. (Lakerveldse leghennen en hanen zou ik bijna zeggen.) P. Horden Jzn. heeft uitgebreid gepubliceerd over de Lakerveldse vechtersbaas Leendert Burggraaf (1737) en die arme armmeester (diaken) Jan Burggraaf die zo rond 1710 kennis maakte met Lakervelds grootste crimineel Nicolaas Maus. (Ooit onthoofd in Vianen.) Laten we dit verhaal besluiten met twee BURGGRAAF helden.

In februari 1809 verdwenen grote delen van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden onder water. Op de middag van 21 februari van dat jaar bevonden zich twee Lexmonders in Helsdingen. Het waren NIJS VAN TOOR (natuurlijk; als er maar iets in Lakerveld gebeurde, was de familie VAN TOOR present.) en ARIE BOVENKERK. Zij waagden het en probeerden met een schouw Lexmond te bereiken, waarschijnlijk dom, maar begrijpelijk. Ze belandden echter in een hevige storm en hun schouw sloeg om. In de storm en de duisternis werden ze gered door drie man: De Lakervelders DAVID WELLE, (getrouwd in 1798) en GOVERT BURGGRAAF, 22 jaar oud, getrouwd met JANNIGJE MIDDAG, (deze JANNIGJE was op het moment van de redding 6 maanden zwanger) en zijn in Schoonrewoerd wonende, maar in Lakerveld aanwezige ongetrouwde broer KLAAS BURGGRAAF. (26 jaar oud.) Of deze redders onderscheiden zijn door de burgemeester van Lexmond vermeldt de geschiedenis niet. Trouwens de burgemeester werd in 1809 Mairie (Frans) genoemd. (Tussen 1795 en 1814 was Nederland door de Fransen bezet)

Als de Mairie het nagelaten heeft, zal ik DAVID WELLE en de broertjes BURGGRAAF bijna twee eeuwen later opnemen in de Lakerveldse geschiedenis. Ze hebben hun plaats meer dan verdiend; tegenwoordig krijg je een onderscheiding voor minder.

Bronnen:

- Burggraaf'en door H. Burggraaf 1981
- DT registers Lexmond.

- Teixeira de Mattos. De Waaterkeeringen, Waterschappen en Polders van Zuid-Holland. (Diverse delen.) (1931)
- Persoonlijk archief schrijver.
In de toekomst aan te duiden als A.P. (Archief Peter)

P.S. In mijn volgende artikelen hoop ik zeer uitgebreid over het leven van de Lakerveldse boer te gaan vertellen. De volgende punten hebben voorlopig mijn aandacht: kinderarbeid, landbouwonderwijs, mechanisatie en de Lakerveldse boomgaardjes die elke boerderij vroeger had. Iedere lezer(es) die gegevens of foto's heeft over deze onderwerpen kan haar/zijn reacties kwijt bij de schrijver van dit artikel.

= = = = =

NOG EEN GEDICHT TER ERE VAN HET AFSCHEID VAN BURGEMEESTER. J. POT

Kinder-Afscheid Lexmond (Wijze: Gezang 22)

Hooggeachte Burgemeester,
Die zoo straks ons dorp verlaat,
Ach, wij gaan in U verliezen
Zulk een goeden Magistraat!

Voor Uw rijzige gestalte,
Voor Uw langen grijzen baard,
Waren wij niet bang: wij kenden
Al te goed Uw zachten aard.

Ja, wij hoorden onze ouders
Van U spreken als een vrind
Aller brave dorpelingen,
Van een vrind, ook van een kind.

Burgemeester, wij begrijpen
Vele dingen nog niet goed;
Doch wij vinden het heel jammer,
Dat Gij ons verlaten moet.

Ach, wij hopen dat een ander
Ook zoo vriend'lijk wezen mag
En U wenschen wij van harte
Nog zoo menig goeden dag.

Dat Gods goede hand U leide,
Waar Gij ook moogt henengaan;
Dat Zijn Oog met teed're liefde
U maar steeds mag gadeslaan.

Burgemeester, wil gelooven,
Neem het aan uit onzen mond:
U verzelt de warme liefde
Van de Kind'ren van Lexmond

= = = = =

HERKOMST ILLUSTRATIES

Voorpagina	Afscheidsfoto Burg. Pot	J.P. de Leeuw
Pagina 3 t/m 6	Ordonnantie Schuttersgilde	H. de With
Pagina 7	Toen: Kruising A 227 (zomer 1979)	W. van Zijderveld
Pagina 8	Nu: Ronde A 227 (juli 2004)	S. de Ridder
Pagina 10	Titelpagina	W. van Zijderveld
Pagina 12	Den klagenden huysman	W. van Zijderveld
Pagina 20	Gemeente advertentie	W. van Zijderveld
Pagina 24	Veepesplan	W. van Zijderveld
Pagina 33	Herinneringskaartje	W. Burggraaf (Meerkerk)
Pagina 34	Molenkaartje	P. Horden Jzn. †

NIEUW REDACTIELID

De redactie wil graag versterking hebben. Is dit iets voor u? De taken die hij/zij zal krijgen bestaan uit het, tezamen met de andere commissieleden, bepalen van de inhoud van de Lek en Huibert Kroniek, het selecteren van aangeboden artikelen en het in de computer zetten van niet digitaal aangeleverde artikelen. Een speciale aandachtsgebied zal zijn de zorg voor voldoende artikelen. Hebt u interesse, neem dan contact op met S. de Ridder, Spinhoeven 33, 4128 DA Lexmond, 0347 342041

Kopij voor het volgende nummer moet voor 15 oktober 2004 worden ingeleverd.

© Overname van artikelen of gedeelte daarvan voor publicatiedoeleinden, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteur en/of redactie. Onder voorwaarden van duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de auteur.

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	3
Schuttersgilde	4 t/m 6
Toen en Nu	7
De veeziekte van 1865/67	8 t/m 26
Uit de 'Leerdammer' van 70 jaar geleden	27 t/m 29
Geschiedschrijving over Lakerveld	30 t/m 38
Gedicht	38
Herkomst illustraties	39
Nieuw redactielid	39
Inhoudsopgave	40
Foto voorpagina	40

FOTO VOORPAGINA (van links naar rechts)

Voorste rij: (De raadsleden)

1. A.C. den Hartog, 2. Goof de With, 3. C. Kok (wethouder), 4. Burg. J. Pot, 5. J. de Heer (wethouder), 6. D.J. Brouwer, 7. Aai de With, 8. B. Bikker

Achterste rij:

1. Veldwachter S. Spruit, 2. J. van Dieren (Lexmond), 3. Meester P. Hildebrand (hoofd Chr. school), 4. G.de Jong Mzn., 5. Meester van Dijke (hoofd O.L. school), 6. Dokter Siddrée (gemeente-arts), 7. C. Buiserd, 8. H. de With Gzn., 9. C. de Leeuw, 10. J. Takken, 11. Anna Takken, 12. Freek de Jong, 13 Marie Romeinse (inwonend bij meester van Dijke), 14. Mej. C. Spruit, 15. Rijksveldwachter J.J. Overdijk

De ets die Jan de Heer vasthoudt was een geschenk van het Groene Kruis, waarvan Pot mede-oprichter en voorzitter was.

Pot leunt op een wandelstok met gouden knop en de inscriptie: "De burgerij van Hei- en Boeicop, aan den burgemeester J. Pot, 1892–1934".

=====